

Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

КОДЕКС

на однесување на стручните лица во системот на згрижување и
воспитание на деца од предучилишна возраст и лица
заинтересирани да се вклучат во системот на згрижување и
воспитание на деца од предучилишна возраст

Често во секојдневниот живот и во професионалната пракса се наметнуваат морални дилеми за лицата кои се вклучени во системот на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст. Повеќето од стручните работници се соочени со потребата и обврската да им помогнат на родителите во згрижувањето и воспитанието на нивните деца. Во исто време, должни се да го почитуваат интегритетот на детето и родителот и да не издаваат службени тајни и поединости кои го засегаат родителот и детето.

Кодексот на однесување не е замислен да понуди готови решенија на сите предизвици со кои ќе се сретнат стручните работници туку да дадат појдовна основа за разрешување на дилемите и предизвиците со кои ќе се сретнат во текот на работењето.

Кодексот на однесување

1. Основни норми и начела

Определувајќи се за професијата која е дел од системот на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, стручното лице треба да има јасна слика за својата положба и улога во градинката, домот на родителот или сопствениот дом, како и во општеството, со цел да ги знае своите права и одговорности и опсегот на задачите, да биде флексибилна личност која ќе знае

да работи со поединци и со група, да се прилагодува на новите барања и да го користи сето свое професионално знаење и умевање.

Во својата професионална работа, стручното лице се обврзува:

- својата професија да ја врши совесно, одговорно и хумано;
- згрижувањето и воспитанието на децата да му претставува највисок императив во неговото професионално однесување;
- да ја чува честа и благородните традиции на професијата;
- при вршење на своите должности да не дозволи да прави никакви разлики поради пол, националност, раса, возраст и општествено - економска положба на децата и родителите;
- на децата и нивните родители, да им го изразува должното почитување.

2. Стручното лице и општеството

Во современите демократски и плурални услови, стручното лице се раководи исклучиво од уставните и законските определби при што:

- целосно и безрезервно ја прифаќа општествено - демократската реалност и ориентација на Република Македонија, како самостојна и независна држава и заедничка татковина на сите граѓани;
- мора да биде лојален граѓанин на Република Македонија, да го чува нејзиниот углед и авторитет, да се грижи за нејзиниот просперитет, интегритет и сувереност;
- да придонесува за формирање на личноста на детето во духот на заедничкиот и конструктивен живот, независно од националната, верската и друга припадност;
- да се придржува кон меѓународните стандарди, договори и конвенции за слободите и правата на човекот, а особено Конвенцијата на ООН за правата на детето;
- има право и должност да се залага и да се бори за достоинството на професијата;

3. Стручното лице и професијата која ја врши

Стручното лице треба:

- да биде соодветно оспособено согласно со работата што ја врши и да има визија за неа;
- да има современа, општо - етичка и општо - културна изразеност и педагошки сензибилитет;
- постојано да се ангажира за што поквалитетно и поефикасно планирање и реализирање на активностите со коректност, сигурност, одговорност и прецизност, објективност и непристрасност, начелност и доследност во своето однесување;
- да ги почитува законските одредби;

- секогаш и секаде да внимава на својот јазик кој треба да е литературен, јасен, достапен и достоинствен;
- секогаш да служи за пример со својот изглед, однесување и да гради култура и естетски навики кај децата;
- да внимава на својот морален лик;
- да има одговорен однос кон средствата и условите во кои или со кои ја реализира својата дејност;
- својата работа во образовната дејност да не ја злоупотребува за лична корист, при што не смее да прифаќа подароци, бесплатни услуги или награди кои можат да ја доведат во прашање неговата автономност, професионалност, кредибилитет и достоинство.
- постојано да работи на своето стручно и педагошко усовршување, преку користење на стручна литература, посета и активно учество на семинари и размена на искуства со колеги.
- да го популаризира предучилишното воспитание и образовната дејност и надвор од установата за деца преку учество во јавни трибини, пишување статии, стручни трудови, книги и сл.
- да има критички однос спрема ненаучните теории, идеи и идеологии, како и спрема носителите на истите;
- да иницира и да се ангажира во развојни и други проучувања и проекти во установата за деца и надвор од неа.

4. Стручното лице и детето

Стручното лице спрема детето треба да се однесува како кон субјект и соработник, со кој ќе примени постапки кои се во духот на современите воспитно - згрижувачки норми при што:

- ја почитува личноста на секое дете;
- професионално и чесно се однесува кон секое дете, праведен е и хуман, објективен и непристрасен, одмерен и доследен, без оглед на возраста, полот, верата, националноста, расата, психо-физичките карактеристики и општествено-економската положба на детето;
- избегнува стил на комуницирање со децата и појави недолични за професијата што ја обавува;
- верува дека секоје дете може да научи и должен е на секоје дете тоа да му го овозможи;
- не смее да има догматски пристап кон предвидените содржини и секогаш треба да ја поттикнува и негува самостојноста, критичноста и индивидуалноста на децата, преку методи и техники за поттикнување на проактивните активности;
- да го поттикнува детето на активности;
- несмее да ги омаловажува и навредува децата;

- несмее да манифестира агресивност, нетолерантност, желба за доминација, плашливост, апатичност, депресивност, некомуникативност, болна самоувереност, болна амбициозност и сл.;
- никогаш несмее да го казни детето телесно, да го малтретира психички и да го заплашува, да се служи со психичко малтретирање, уцена, заканување и други форми на негативно однесување;
- треба да презема активности кои ќе им овозможат на децата да ги задоволат своите интереси и можности и да ги развиваат своите таленти;
- да ги познава социјално - економските и другите услови во кои децата живеат;
- должен е редовно да им помага на децата кои имаат потешкотии во совладување на планираните активности;
- ги поттикнува децата уредно, пристojно и дисциплинирано да се однесуваат , да ги почитуваат правилата на однесување во група, а на секој вид девијантно однесување, реагира со укажување соодветно на возраста на детето;
- должен е да го сослуша секое дете кога ќе му се обрати за совет или помош во решавање на лични проблеми или да му помогне или да го упати на стручна помош кај компетентни лица во или надвор од установата за деца;
- во работата со децата да не ги искажува своите политички уверувања и определувања и да не дозволува пропагирање на било какви тесно политички идеологии;
- со личен пример и со средства се бори против причинителите на болести од зависност и другите негативни појави, дрогата, алкохолот, пушењето, како и социјално неприфатливо однесување;
- меѓу децата постојано да гради однос на другарство и меѓусебно разбирање, соработка и почитување;

5. Стручното лице и родителот

Стручното лице е во постојана комуникација со родителите и притоа:

- се грижи соработката со родителите да биде што непосредна и поефикасна;
- го поттикнува интересот и ангажирањето на родителите во однос на згрижувањето и воспитувањето на децата;
- за прашањата од личниот и семејниот интегритет на децата и родителите води сметка за потполна дискреција;
- со целосно внимание и одговорност, како и со можно педагошко и културно знаење и способност, се однесува спрема оние родители кои не пројавуваат нужен интерес за соработка и недоволно се грижат за однесувањето на своите деца;
- навреме и објективно ги информираат родителите;
- ги почитуваат аргументите на родителите;
- иницира соработка и ангажман на родителите во решавање на проблемите;
- упатува на помош од компетентни лица и установи кога тој не е во состојба да помогне;

- ги познава односите на родителите и децата

6. Меѓусебен однос на стручните лица кои работат во установите за деца

За ефикасно воспитно образовно формирање на децата, како и во интерес на угледот и достоинството на професијата и установата за деца, стручното лице е должно да се грижи и да придонесува за градење и развивање на позитивни професионално коректни односи со своите колеги, при што:

- должно е да го почитува секој свој колега врз основа на пријателство, искреност и отвореност, со што се обезбедува услов за креативност и конструктивна работа;
- меѓусебната соработка ја темели врз заемно договарање, разменување на искуство, одлучност и совесно и ефикасно извршување на договорените активности;
- активно учествува во тимската работа;
- во комуникацијата со децата, родителите и со други лица, ја цени стручноста и достоинството на своите колеги и се воздржува од изнесување на слабостите и озборувањето;
- во личен разговор или на стручен состанок, добронамерно и без тенденциозност укажува на слабостите на своите колеги, со што ги штити угледот на професијата и установата за деца;
- ги почитува и спроведува ставовите и одлуките на мнозинството, изградени врз слободна и јавна расправа;
- солидарен е со својот колега особено кога станува збор за решавање на социјалните и здравствените проблеми;
- им помага на младите стручни работници при решавање на проблемите пренесувајќи им го своето педагошко и стручно искуство и знаење;
- активно учествува во стручните активности во установата.

7. Лице кое врши домашно згрижување треба:

- да ги почитува законските одредби и подзаконските акти;
- да ја почитува личноста на секое дете;
- професионално и чесно да се однесува кон секое дете и е праведен и хуман: објективен и непристрастен, одмерен и доследен, без оглед на возраста, полот, верата, националноста, расата и општествено-економската положба;
- со своето однесување манифестира примери за позитивна идентификација на децата;
- да избегнува стил на комуницирање со децата и појавите кои се недолични за возраста на детето;
- да е доследен во своето однесување со децата;
- несмее да ги омаловажува и навредува децата.

- со децата несмее да пројавува агресивност, нетолерантност, желба за доминација, плашливост, апатичност, депресивност, некомуникативност, болна самоувереност, ослабени позитивни механизми на однесување и сл;
- да не го казнува детето телесно, да не го малтретира психички и да не се служи со заплашувања, уцени, закани и други форми на негативно однесување;
- должен е редовно да им помага на децата во реализирање на дневните активности;
- да ги известува родителите за проблемите и позитивните досигнувања на детето во текот на денот;
- да бара од децата да ги почитуваат правилата на однесување во домот и да реагира со совети и укажувања;
- да ги почитува родителите на детето;
- да се грижи за имотот и средствата во домот на семејството;
- да не ги присвојува, уништува и злоупотребува средствата и имотот на семејството каде што врши згрижување;
- за прашања и настани од личниот и семејниот живот на детето и родителот се грижи со потполна дискреција.
- доколку чува повеќе од едно дете, меѓу децата да гради односи на другарство, меѓусебно разбирање, соработка и почитување;
- да се грижи за хигиената во сопствениот дом и домот на родителите.

7. Завршни одредби

Секое лице во системот на згрижување и воспитание на децата од предучилишна возраст, се обврзува да го почитува и спроведува овој кодекс.

За непочитување и непридржување на кодексот, одговорен е прекршителот лично.

Забелешка

Со овој кодекс се опфатени основните барања и начела што го определуваат професионално "етичкото однесување на стручните лица". Овие барања и начела можат да се дополнуваат, прошируваат и усовршуваат.